

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 265/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného spoločnosťou AK – TARABČÁK s. r. o., Hlavná 13, Prešov, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Jozef Tarabčák, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 20 C 37/2016 z 3. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED],

██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou AK – TARABČÁK s. r. o., Hlavná 13, Prešov, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Jozef Tarabčák, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 20 C 37/2016 z 3. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného v 1. rade bol stranou v spore vedenom okresným súdom pod sp. zn. 20 C 37/2016 o určenie neplatnosti právneho úkonu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 20 C 37/2016 z 10. februára 2017 žalobu zamietol a sťažovateľovi priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odvolacom konaní Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 21 Co 85/2017 z 24. mája 2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a sťažovateľovi priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 20 C 37/2016 zo 16. júla 2019 uložil žalobcovi povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy prvoinštančného konania vo výške 368,83 € pozostávajúce z trov právneho zastúpenia (I. výrok), ako aj trovy odvolacieho konania vo výške 184,42 € pozostávajúce z trov právneho zastúpenia (II. výrok). Žalovanému v 2. rade náhradu trov prvoinštančného ani odvolacieho konania nepriznal (III. a IV. výrok). Žalobca napadol I. a II. výrok tohto rozhodnutia sťažnosťou, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že zmenil I. výrok uznesenia sp. zn. 20 C 37/2016 zo 16. júla 2019, a to tak, že zaviazal žalobcu povinnosťou nahradiť sťažovateľovi trovy prvoinštančného konania vo výške 276,62 € a II. výrokom sťažovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že okresný súd, ako aj odvolací súd vo svojich rozhodnutiach vo veci samej rozhodli i o nároku na náhradu trov konania, a to prvoinštančného, ako aj odvolacieho. Sťažovateľ namieta, že tieto záväzné výroky

o náhrade trov konania nemal právo okresný súd pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania meniť. Rozhodovanie o výške náhrady trov konania je v zmysle úpravy Civilného sporového poriadku prenesené do časti konania po právoplatnosti rozhodnutia, keď je výsledok sporového konania už nespochybniteľný a keď už miera úspechu žalovaného sťažovateľa bola nespochybniteľne určená, čo našlo svoje vyjadrenie aj vo výroku prvoinštančného aj odvolacieho súdu o nároku žalovaného na náhradu trov. Podľa názoru sťažovateľa rozhodnutím odvolacieho súdu o nároku žalovaného na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % bola vyslovená aj účelnosť týchto trov, ktoré už sudca v konaní o sťažnosti nebol oprávnený preskúmať a svojím rozhodnutím zmeniť aj výrok o náhrade trov. Postup a rozhodnutie sudcu, keď zmenil výrok uznesenia tak, že nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, je preto „v rozpore s ust. § 262 ods. 2 CSP a tento rozpor je takej intenzity, že ide o svojvôľu sudcu a v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy“.

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu, podľa ktorého boli úkony – „- vyjadrenie z 24. 4. 2017 k odvolaniu žalobcu a stanovisko z 30. 5. 2017 k vyjadreniu žalobcu z 9. 5. 2017 - neúčelné, pretože neobsahovali žiadne nové skutočnosti a iba opakovali už prednesenú argumentáciu. Toto konštatovanie súdu nezodpovedá skutočnosti, pretože žalovaný vo svojom vyjadrení z 24. 4. 2017 reagoval na odvolanie žalobcu. Ak žalobca v odvolaní neuviedol iné a nové argumenty, ako tie, ktoré uvádzal v priebehu konania, žalovaný nemal dôvod a ani nemohol uvádzať inú argumentáciu ako tú, ktorá sa týkala dôvodov odvolania.“.

6. Sťažovateľ zastáva názor, že napadnuté uznesenie okresného súdu je v hodnotení „účelnosti úkonov z 24. 4. 2017 a 30. 5. 2017 arbitrárne, založené na svojvoľnom výklade účelnosti trov v rozpore s právnou úpravou v § 573 a 374 CSP a zmyslom rozhodovania o trovách. V konečnom dôsledku to zakladá jeho ústavnú neudržateľnosť...“.

7. Na základe argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ]... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Okresného súdu Prešov, sp. zn. 20 C/37/2016-130 z 3. 2. 2020 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu v Prešove sp. zn. 20 C/37/2016-130 z 3. 2. 2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd v Prešove je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 450,29 € na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov po právoplatnosti.“

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

14. Z § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať takú, pri predbežnom

prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

15. Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

16. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj čl. 36 ods. 1 listiny) a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

17. Ústavný súd opakovane (z najnovšej judikatúry porov. medzi mnohými napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

18. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho

vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

19. Ďalej ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) vylučuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania (§ 419, § 420 a § 421 CSP), bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v takejto veci prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania (I. ÚS 56/2017, I. ÚS 188/2018).

20. Hoci sa sťažovateľ v ústavnej sťažnosti domáha vyslovenia porušenia označeného základného práva podľa ústavy, ako aj práva podľa dohovoru vo vzťahu k celému napadnutému rozhodnutiu, ktoré žiada ako prejav „svojvôle“ okresného súdu zrušiť, jeho argumentácia smeruje len voči II. výroku napadnutého uznesenia, ktorým okresný súd zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka o výške trov odvolacieho konania tak, že sťažovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Súc viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), zameral ústavný súd svoj prieskum ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu len na jeho II. výrok.

21. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd pochybil pri hodnotení účelnosti dvoch úkonov právnej služby v odvolacom konaní (vyjadrenie sťažovateľa k odvolaniu žalobcu z 24. apríla 2017 a stanovisko z 30. mája 2017 k vyjadreniu žalobcu z 9. mája 2017), ktoré vyhodnotil ako neúčelné. Keďže náhradu iných úkonov právnej služby si sťažovateľ v odvolacom konaní neuplatnil, okresný súd mu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Sťažovateľ namieta, že okresný súd tým zasiahol do záväzného

výroku odvolacieho súdu, ktorý sťažovateľovi priznal náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

22. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľa poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorej uvádza:

«Výdavok možno vo všeobecnosti považovať za odôvodnený vtedy, ak bol zapríčinený nevyhnutnosťou alebo potrebou jeho vynaloženia pri dosahovaní legitímneho cieľa. Z procesnej pozície strán sporového konania a ich zástupcov, je jediným legitímnym cieľom efektívne uplatnenie alebo bránenie subjektívneho práva v spore. Účelnosť vynaložených výdavkov možno objektívne konštatovať v prípade, ak bol výdavok pri sledovaní legitímneho procesného cieľa vynaložený iba v nevyhnutnom a všeobecne akceptovateľnom rozsahu. Rozhodujúcim kritériom je teda efektívnosť výdavku vo vzťahu k jeho výške. Otázka účelnosti výdavku bezprostredne súvisí najmä s náhradou trov sporovej strany spočívajúcich v odmene advokáta za právne služby poskytované v konaní pred súdom. Je nepochybné, že výdavky na zastúpenie strany advokátom sú spravidla odôvodnené. Osobitne je účelnosť a odôvodnenosť výdavkov na tarifnú odmenu advokáta posudzovaná vo vzťahu k jednotlivým úkonom právnych služieb v rámci sporového konania.

So zreteľom na uvedené súd opätovne posúdil žalobcom namietanú účelnosť vyjadrenia zo dňa 24. 4. 2017 a podanie zo dňa 30. 5. 2017 a dospel k záveru, že tieto úkony boli neúčelne. Ústavný súd SR v rozhodnutí zo dňa 06. 04. 2016, č. k. I. ÚS 189/2016-11 uviedol: „Podľa ústavného súdu výzva krajského súdu na vyjadrenie k podanému odvolaniu adresovaná účastníkovi konania, ktorý toto odvolanie nepodal, je súčasťou realizácie zásady kontradiktórnosti konania všeobecným súdom a nezakladá automaticky právo vyzvaného účastníka konania na priznanie odmeny za zrealizovaný procesný úkon. Z hľadiska obsahu by účastníkom konania zrealizovaný procesný úkon v prípade požiadavky na priznanie odmeny zaň mal spĺňať požiadavku nevyhnutnosti jeho vynaloženia na účely uplatnenia ústavne zaručeného práva na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 ústavy), t. j. v konaní by mal prispieť relevantnou argumentáciou vo veci, ktorá ešte v predmetnom konaní nebola predložená, resp. ktorú v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia už použil prvostupňový súd.“ Žalovaný v 1. rade vo vyššie uvedených vyjadreniach iba zopakoval argumentáciu, ktorú už prezentoval v priebehu konania.

Opätovne poukázal na nedostatok naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe a nedostatok okruhu strán konania. Predmetnú argumentáciu žalovaný v 1. rade už uviedol v písomnom podaní na súd dňa 17. 01. 2017 a rovnako na pojednávaní dňa 20. 02. 2017, preto takéto vyjadrenia nemožno považovať za účelne vynaložené úkony právnej služby. S poukazom aj na citované rozhodnutie Ústavného súdu SR, neboli predmetné úkony žalovanému v 1. rade priznané.»

23. Po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu ako celku, s prihliadnutím na citovanú časť jeho odôvodnenia, ústavný súd konštatuje, že okresný súd citoval zákonné ustanovenia, ktoré adekvátne aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery; vysvetlil tiež dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu o nepriznaní náhrady trov odvolacieho konania sťažovateľovi, pričom sa odvolal i na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 189/2016 zo 6. apríla 2016. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej právnej veci nemá dôvod sa odchýliť od svojho názoru vyjadreného v citovanom uznesení, že výzva súdu na vyjadrenie k podanému odvolaniu strany je súčasťou realizácie zásady kontradiktórnosti konania všeobecným súdom a nezakladá automaticky právo sporovej strany na priznanie odmeny za zrealizovaný procesný úkon a je preto namieste zaoberať sa účelnosťou tohto procesného podania. Pre posúdenie zachovania práva na spravodlivý proces, ako aj základného práva na súdnu ochranu je relevantné, že pri rozhodovaní o výške náhrady trov odvolacieho konania okresný súd oba sťažovateľove podania (vyjadrenie k odvolaniu i dupliku) zohľadnil, avšak po posúdení ich obsahu mu odmenu za tieto úkony právnej služby pre ich neúčelnosť nepriznal, pričom tento svoj záver náležite odôvodnil.

24. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k záväznosti rozsudku krajského súdu sp. zn. 21 Co 85/2017 z 24. mája 2018, čo sa týka výroku o náhrade trov odvolacieho konania, ktorých náhradu priznal krajský súd sťažovateľovi (i žalovanému v 2. rade) proti žalobcovi v plnom rozsahu, ústavný súd zdôrazňuje, že krajský súd rozhodoval o nároku na náhradu trov konania a okresný súd o ich výške. Je potom logické, že ak okresný súd dospel k záveru o neúčelnosti oboch úkonov, je ich výška nulová, teda výrok bude zniet', že ich náhradu sťažovateľovi nepriznáva, bez toho, aby akokoľvek zasiahol do výroku krajského súdu vzťahujúceho sa na ich nárok.

25. Ústavný súd po preskúmaní argumentácie okresného súdu dospel k presvedčeniu, že napadnuté uznesenie nevybočuje z aplikačnej praxe všeobecných súdov, je presvedčivo odôvodnené, ústavne udržateľné a ako také je potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

26. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a označeným základným právom podľa ústavy, ako aj právom podľa dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu